

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

16. An in dubio teneatur quis adhibere correctionem? Sed difficultas est, quando dubium est, an correctio nocitura, vel profutura sit? Et quid, si æque probabile est quod correctio nocebit, ac quod ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76429](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76429)

RESOL. XV.

An in dubio teneatur quis adhibere Correctionem Fraternali, maxime quando dubium est, an Correctio nocitura, vel profutura sit. Et quid, si peccatum sit dubium? Ex p. 4. tr. 3. Ref. 72.

§. 1. Respondeo quod qui dubitaret an correctio profutura esset delinquenti, si certus esset saltem non obfuturam, teneatur eam adhibere, non autem si insimul dubitaret an esset nocumentum allatura. Ita Iacobus Granado in 2. 2. D. Thoma controversi, 3. tract. 1. 2. disp. 1. num. 6. & alij. Veram Fillicius ubi infra num. 135. in casu quo contempso esset nocumentum allatura, & eligendum id quod habet maiorem rationem boni, & ideo in articulo mortis, quando peccatum est publicum, vel scandalosum, docet adhibendam esse correctionem, etiam si timeatur, quod corrigendus deterior euadat. 2. Sed quid dicendum, si peccatum sit dubium, an in tali casu quis teneatur correctione adhibere? Respondetur privatam personam id facere non debere, pertinet enim ad Superiorem, nisi forte in tribus casibus. Primus, quando tale esset peccatum, quod posset redundare in notabile prauidium & detrimentum tertij, quale esset peccatum haereticis, prodicionis Principis, ciuitatis, &c. Secundum, quando immineret proximi mors, tunc enim non modo a peccato posset correptio libera, verum etiam a morte aeterna. Tertius, quando esset spes probabilis proximum non admodum egrè laturum, si in dubio admoneretur. Ita Fillicius tom. 2. tract. 28. cap. 6. num. 133.

RESOL. XVI.

An in dubio teneatur quis adhibere Correctionem? sed difficultas est, quando dubium est, an correctio nocitura, vel profutura sit? Et quid, si aequo probabile est, quod nocebit Correctio, ac quod proficiet? Ex p. 7. tr. 3. Ref. 22.

§. 1. Suppono vt dictum est correctionem non requirere spem omnino certam, sed suffice e probabilem. Ita D. Thomas in 2. 2. quast. 33. art. 2. ad 1. & alij communiter: quod si probabiliter tibi persuades nihil effectuatum per correctionem, non teneris illam apponere: ita expresse docet Valent. 2. 2. quast. 10. disp. 3. parte 2. §. tertia circumstantia, pag. 657. cum Richardo 4. disp. 19. art. 2. qu. 1. & Dur. ibidem, quast. 3. art. 3. & alijs communiter, quia tunc cessat finis intinsecus correctionis, saltem in prudenti aestimatione: neque enim ad actionem inutilem obligatio esse potest. 2. Sed difficultas est quando dubium est, an correctio nocitura, vel profutura sit. Ad hanc quaestionem sic respondet Lorca in 2. 2. disp. 44. Dubium est, an in dubio; vtrum correctio proderit teneatur corrigere? Caietanus in summa, verbo Correctio, affirmat, non vrgere praecipuum hoc, nisi vt minimum probabiliter credamus, profuturam esse correctionem. Idem indicat S. Thom. art. 2. illis verbis: Quando aliquis praesumit probabiliter quod possit aliam per suam correctionem a peccato extrahere. Communis tamen resolutio est cum Adriano §. A. liter ergo Soto quast. 2. conclus. 4. Navar. cap. 24. num. 12. & alijs, distinguendum esse. Vel enim du-

bia est utilitas, & certum & securum, nullum imminere nocumentum illius, vel alterius; & tunc obligat correptionis praecipuum. Ved dubia est utilitas, & dubium etiam, an aliquod graue nocumentum eius, vel alterius sequatur, & tunc non licet corrigere. Prima pars huius assertionis palam tradita est ab Augustino, in cap. Si quis autem, citato. vbi dicit: Iacò do tibi poenitentiam, quia nescio, an tibi prodero; si enim scirem non prodesse, non te admonerem; non inquit: Quia certo scio profuturum, sed: Quia nescio an prodero. Et ratione probatur. Quoniam contra charitatem est, proximum in periculo salutis relinquere; cum ex remedio nullum inconueniens timeri potest. Confirmatur. Quando medicus, qui dubius sit de utilitate medicinae, securus tamen, nullo modo nocituram, tenetur exhibere. Confirmatur praeterea. Quia si expectanda esset certa spes utilitatis, raro aut vix vnquam occurreret obligatio huius praecipii, & facile posset contemni. Quando ergo dicitur, necessariam esse spem emendationis, intelligendum est potius in sensu negante, quam affirmante: id est, vt non sit desperatio fructus, & probabilitas inutilitatis.

3. Secunda pars manifesta est. Quia si timeretur aliquod nocumentum in dubio utilitatis, maius periculum subest corrigendo, quam omitendo: quia si corrigas subest periculum perseuerantiae in eodem peccato, & vltioris damni, si omittas, solius perseuerantiae: Est tamen aduertendum, nocumentum illud debere esse aut spirituale, aut ten pora e magni momenti: nam si sit temporale leue, postponendum est, quamuis esset certum, & exequenda est correctio. Affirmant etiam nonnulli, omitti posse correctionem, quamuis certo speretur utilitas correcti, si timeatur magnum nocumentum spirituale, vel temporale Reipublicae, vel alterius, quod aliquando evenire poterit, raro tamen. Huculque Lorca, cui etiam Adde Villalobos in Summa tom. 2. tract. 4. disp. 3. num. 4. Valentiam tom. 3. disp. 5. quast. 10. puncto 2. Coninch. disputat. 28. de Charitate dub. 6. num. 92. qui cum Bannez, & Adriano optime excipit caum, quo peccans cessante correptione omnino crederetur in peccato suo moriturus, vt si mors ei inisset, tunc enim quia extremum imminet periculum, non solum aeterni supplicij, sed etiam infinitorum, & grauissimorum peccatorum, quae talis damnatus tota aeternitate committat, extrema etiam tentanda sunt: sicut etiam aegro prudenter datur periculosa medicina cum aliqua spe salutis, quando alias eius desperata est salus.

4. Igitur in dubio nocumenti, vel fructus, non est, vnde correctionis obligatio oritur; quae ad fructum, vt ad finem tendit, quae doctrina, vt bene aduertit Valentia supra vera est, etiam si minus dubites de correctionis emolumento: sufficit enim si de nocumento dubites, vt obligatio cesset. Nocumentum voco non aliquam tristitiam, merorem vel iram cum aliqua leui culpa, quia haec non reputantur vt nocumenta, comparatione fructus ex correctione sperati. Bene aduertit Suarez disp. 8. de Charit. sect. 3. num. 5. nocumentum, quod debet timeri est graue damnum in correcto, scilicet nouum peccatum graue, vel noua in peccato obstinatio, de quo fit correctio.

5. Aduertit tamen Valentia supra parte 2. pag. 675. §. modo altero: cu Adriand, & Caietano, Dubius de profectu correctionis, certus tamen non obfuturam tenetur corrigere, sicut medicus tenetur medicinam aegroto adhibere, de qua certus est non obfuturam, sperat tamen etiam sub dubio profuturam. Et omnia supradicta docet etiam Castus Palaus tom. 1. tract. 6. disputat. 3. puncto 4. num. 4. & sequi. cui adde Bañez in 2. 2. D. Thoma quast. 33. art. 2. dub. 4.

Sub. 4. vbi circa præsentem quæstionem vitur tribus Conclusionibus. Prima Conclusio est: Si dubito, an frater emendabitur, vel non; ita tamen quoddam magis probabile est, quoddam mea correctio nocebit proximo, tunc deo non corrigere. Secunda Conclusio. In eodem casu si certus sum, quoddam mea correctio non nocebit; sed poterit prodesse, tunc teneor corrigere. Probat. Quoniam in simili euentu obligaret dare elemosinam corporalem indigenti, cui potest prodesse, & non obesse, ergo multo magis in prædicto casu. Et confirmatur exemplo. Quia medicus tenetur applicare medicinam infirmo, de qua certus est, quoddam poterit prodesse. sic D. August. cuius verba habentur de Pœnit. d. 7. can. *Si quis autem*, ait, *Do tibi poenitentiam. quia nescio, an tibi proderit, vel non. Nam si scirem, non tibi prodesse, non tibi darem, non te admonerem, non te tererem.* prædicta conclusio maxime habet verum, quando proximus est in articulo mortis. Tertia conclusio. Quando sum in dubio æquali, an mea correctio proderit, vel nocebit, valde probabile est quoddam non teneor admonere. Et hoc est quoddam sentit Caietanus meo iudicio. Et propterea ponit ille exemplum, quando non cognosco corrigendum, neque scio ingenium hominis. Ratio huius conclusionis est: Quia expono me periculo amplius scandalizandi illum, & patiendi iniuriam ab illo, ergo pro tunc melius erit, & tutius suspendere correptionem. Conclusio tamen intelligenda est extra casum extremæ necessitatis, vt si iam proximus est in periculo mortis, tunc tenebor illum corrigere, etiam si probabiliter timeam, quoddam mea correctio nocebit ei; dum modo sit probabile, quoddam poterit prodesse. Ita Bannez.

6. Sed circa præsentem questionem ne deferas etiam videre Franciscum del Castillo in 3. sentent. tomo 2. disp. 6. de Correct. quest. 4. num. 7 & 8. & Gasparem Hurtandum disp. 6. de Correctione, diffi. 7. afferentes, quoddam si est æquè probabile quoddam correctio nocebit, ac quoddam proficiet, tunc non tenemur corrigere. Si verò est minus certum, scilicet, si sit dubium quoddam nocebit, & magis certum, scilicet si sit probabile, vel moraliter certum quoddam proficiet, tunc tenemur ad correctionem; vide rationes penes ipsos. Vide etiam circa præsentem quæstionem Trullench in Decalog. tomo 1. lib. 1. cap. 5. dub. 14. num. 7.

RESOL. XVII.

An teneamur corrigere aliquem in dubio an Correctio sit profutura, vel obfutura? Ex p. 3. tr. 5. & Misc. 1. Ref. 94. alias 93.

Sup. hoc supra in Ref. 7. S. Agidius Trullench, in Ref. 15. & 16. d. § 2.

§. 1. **N**egatiuè respondeo cum Villalobos in sum. tom. 2. tract. 4. diffi. 3. num. 4. vbi sic ait. *Aduertase que en caso de duda si mi correccion ha de approuechar, o dañar, es muy probable, que no tengo obligacion de amonecer al hermano, como dize Bañez, y Caietano: el exemplo es quando no connozo al que he de corrigir, ne su condicion, porque me pongo a peligro de escandalizarle, y que me diga mil pesadumbres, y pegue mas en esso, que en lo otro, salvo si estuuiese in articulo mortis. Ita ille. Vnde ex his tollendi sunt scrupuli ab illis, qui volunt corripere aliquos per plateas ciuitatis blasphemantes: nam in tali casu, non tenentur ad præceptum correctionis, cum nesciant naturam, & conditionem talium personarum, & ideo ait Tannerus 2. 2. disp. 2. quest. 5. art. 4. num. 87. maior est obligatio in tali casu præcepti negatiui de non nocendo proximo, quam affirmatiui de commodando.*

RESOL. XVIII.

An teneamur adhibere Correctionem, cum adesset periculum nostri damni, & incommodi graui? Et si leue dumtaxat immineret, an tentamur? Et quid, quando proximus est in peccato mortali, & nullum aliud est tempus, in quo possit adhibere Correctio, cum ex hypotesi sit iuxta iam mortuus? Ex p. 7. tr. 3. Ref. 26.

§. 1. **R**espondeo negatiuè; nam vna ex conditionibus necessariis ad correctionem fratris nam est, vt nobis eam adhibentibus non immineret periculum vitæ, famæ aut alterius incommodi: si enim imminet, cum nos ipsos debemus magis diligere, quam proximos, certum est nos non teneor eam adhibere: quamuis secundum Sotum, extrahendus sit casus necessitatis extremæ spiritualis, vt pote quando proximus est in peccato mortali, & nullum aliud est tempus, in quo possit adhiberi, cum ex hypotesi sit iam iam moriturus, & nemo est qui possit eripere præter nos, tunc ad eam cum isto periculo tenemur: hoc enim ordo charitatis, vt supra ostendimus, necessariò postulat: quando verò alij sperant, qui possunt corrigere, vel speratur correptionis tempus opportunius, nemo in tali necessitate cum periculo vitæ, famæ, aut fortunarum tenetur. Dicit verò in conclusione, aut grauis alicuius incommodi: quia si dumtaxat leue nobis immineret ex eiusmodi correptione, & alia ex parte notabile bonum speraretur, esset ipsa necessariò adhibenda. Et tenet apertè S. August. lib. 1. de Ciuit. cap. 9. vbi docet, eos qui ob similem metum desunt corrigere peccatores, etiam eo casu quo sperant aliquos sua correptione emendandos, non peccare damnabiliter; quamuis insinuet eos quandoque peccare venialiter, quod facillè potest intelligi casu, quo ipsi illa mala minime prudenter timent, aut quando mala, quæ timent non sunt ita graua: nam de eiusmodi etiam timore apertè ibi loquitur. Probat, quia extra casum extremæ necessitatis non teneor cum tanto meo damno proximi salutem procurare. Et ita tenet Hurtadus vol. 2. disp. 162. sect. 5. §. 53. Trullench, in Decalog. tomo 1. lib. 1. cap. 5. dub. 14. num. 9. Calpenius in Cursu Theol. tomo 2. tract. 17. disp. 6. sect. 1. num. 12. Sanchez in Opusc. tomo 2. lib. 6. cap. 2. dub. 3. num. 7. Duuallius in 2. 2. tract. de Correctione, quest. 9. art. 4. & alij communiter. Sed difficultas de extrema necessitate proximi, quia est satis ardua, latius examinanda est: idèd quæro,

RESOL. XIX.

An in extrema necessitate proximi teneamur illum corrigere cum proprio vitæ periculo, vel cum graui periculo amittendi honorem vel statum? Ex quo etiam deducitur, an quis teneatur cum periculo vitæ baptizare infantem in extremo vitæ? Et quid in dicto casu de matre grauidâ: an teneatur permittere se secari, vt fetus baptizetur? Et an adultus, cui difficilis est contritio, tamen est possibilis, cum periculo vitæ obligatus quis sit Sacramenta ministrare? Ex p. 7. tr. 2. Ref. 27.

§. 1. **A**ffirmatiuè respondet Turrianus in 2. 2. q. 1. Charit. disp. 28. dub. 6. num. 124. & 126. Duuallius in 2. 2. tract. de correct. quest. 9. art. 4. Maldonatus in 2. 2. quest. 33. art. 3. & Bañez in 2. 2. quest. 33.